

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С.СКОВОРОДИ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА СХІДНИХ МОВ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Н.КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА СХІДНИХ МОВ
ТА МІЖКУЛЬТУРНОЇ
КОМУНІКАЦІЇ

«ПИТАННЯ СХОДОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ»

Тези доповідей

Всеукраїнської науково-практичної конференції

29-30 березня 2018 року

Харків – 2018

верств населення. Незважаючи на певні труднощі у досягненні гендерної рівності, їм було дозволено отримувати вищу освіту. Грамотність серед жінок також зросла за цей період з 8% у 1957 р. до 35% у 1977 р. [5, р. 19].

Таким чином, доречно відзначити історичне значення реформ «білої революції», особливо пов'язаних із боротьбою жінок за свої права. Фарах Пехлеві була основним ідеологом підвищення соціального статусу жінки, завдяки чаруючому впливу на шаха, власному бажанню та ідейним переконанням. На період 60-х – 70-х рр. ХХ ст. жінки Ірану стали повноправними громадянками, які здобули гідне місце в суспільстві поруч із чоловіками, проте всі ці досягнення зникли разом з «ісламською революцією» 1978-1979 рр. «залізного імама» аятоли Р.М. Хомейні.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Евстратов А. Фарах Пехлеви. Изгнанная императрица Ирана / А. Евстратов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.mesoeurasia.org/archives/12416>.
2. Федорова Ю.Е. «Женский вопрос» в исламе: дискурс о статусе женщины в современном исламском обществе / Ю.Е. Федорова // Философская мысль. – 2015. – № 10. – С. 102-128.
3. Bos van den M.E. Mystic Regimes: an Exploration of Comparative Social Development and Cultural Performance: the Sufi orders in the Pahlavi Dynasty and the Islamic Republic of Iran / van den Bos M.E. [Electronic resource]. – Mode of access: https://pure.uva.nl/ws/files/867655/47952_UBA002000165_05.pdf.
4. Brooks C.M. Moments of Strength: Iranian Women's Rights and the 1979 Revolution / Caroline M. Brooks // Honors Theses, 2008. – 292 p.
5. Camara A. de la. Women's Rights in Iran during the Years of the Shah, Ayatollah Khomeini and Khamenei / Andrea de la Camara. – Orlando: University of Central Florida, 2012. – 64 p.
6. Pakuz Ahu M.S. The Impact of Iranian Revolution on Women's lives: an Analysis through Selected Women's Memories / Ahu M.S. Pakuz // Program of Middle East Studies Supervisor / Ed. by Prof. Dr. Mustafa Şen. – 2007. – December. – 165 p.
7. Penziner V.L. Selective Omission: Inserting Farah Pahlavi and Jehan Sadat into the Women's Movements of Iran and Egypt / Victoria L. Penziner [Electronic resource]. – Mode of access: https://pdfsecret.com/download/selective-omission-inserting-farah-pahlavi-and-jehan-sadat-into_59f7656bd64ab20a751848f9_pdf.
8. Sedghi H. Women and Politics in Iran: Veiling, Unveiling and Reveiling / H. Sedghi. – Cambridge: Cambridge University Press, 2007. – 340 p.
9. Sheibani S. Historical Approach to the Role of Women in the Legislation of Iran: A Case Study on the Twenty-First Parliament Journal of History, Culture and Art Research / Sarah Sheibani, Jalalpou Shiva [Electronic resource]. – Mode of access: https://www.researchgate.net/publication/312544663_Historical_Approach_to_the_Role_of_Women_in_the_Legislation_of_Iran_A_Case_Study_on_the_Twenty-First_Parliament.

Ще з давніх часів у Китаї відносно жіноцтва існувало безліч дискримінаційних обмежень. Китайський соціум змушував жінок увесь час доводити, що вони можуть бути не лише покірними дружинами та домогосподарками, а й брати участь у політичних, соціальних та економічних справах держави нарівні з чоловіками.

У ракурсі гендерної історії вказана тема є актуальною, оскільки саме Цзян Цин (1914-1991), дружина «Великого керманіча» Мао Цзедуна (1893-1976), проявила весь потенціал амбіційності та цілеспрямованості для розвінчання стереотипу «неповноцінності жінок», будучи одним з очільників Великої пролетарської культурної революції (1966-1976). Цзян Цин, зі своїм гарним поетичним іменем, що в перекладі з китайської означає «Лазурова ріка», зайняла гідне місце серед китайських імператриць минулих століть. Такі риси характеру, як безжалісність, суворість і непохитність до своїх ворогів, ще раз довели, що вона здатна не лише словами, а й справами показати здатність жінки керувати величезною країною не гірше будь-якого чоловіка.

Тема дослідження, на жаль, недостатньо висвітлена в історіографії. Викликають інтерес результати досліджень американської журналістки Роксани Уітке («Товариш Цзян Цин») [1], яка піддає аналізу відносини Цзян Цин з її чоловіком Мао Цзедуном, друзями та колегами, проводить паралелі між особистими якостями «першої леді» та її вчинками. С.Л. Тихвинський («Китай: історія в обличчях і подіях») [2] робить акцент на подіях ранніх років життя Цзян Цин, які стали передумовами для формування сильної, вольової жінки зі сталевим характером. Також автор дає поглиблену характеристику прояву індивідуальності Цзян Цин у політичному та культурному житті держави, особливо в роки «культурної революції». Подружнє життя Голови КПК і Цзян Цин детально висвітлює В.В. Петров («Дружини та жінки диктаторів») [3]. З його нарису ми дізнаємося про особисті подробиці побуту подружжя: якою господаркою була Цзян, як вона облаштовувала їхнє житло, які вимоги ставила до їжі та відпочинку.

Наше дослідження є спробою дати характеристику особистості Цзян Цин та її діям як «першої леді Китаю», з'ясувати характерні для неї політичні кроки, акцентувати на причинах, які спонукали її до жорстокої боротьби з опозиційними силами, що виступали проти Мао Цзедуна.

На час знайомства з Мао Цзедуном, тобто в 1938 р., Цзян Цин було 24 роки, в той час як йому – 45 років. Вона була ще зовсім молодою жінкою, яка мала великий нерозкритий потенціал і безліч амбіцій. До моменту зустрічі з Мао Цзедуном Цзян Цин мала за плечима багатий досвід театрального життя і дивовижних знайомств із високопоставленими

чиновниками. Ця жінка була дуже привабливою, завжди доглянутою, а після розмови з нею можна було зробити висновок про надзвичайний розум та освіченість. Мабуть, це все і привернуло увагу «Великого керманіча». Невдовзі після знайомства пара одружилася [4].

Прийнято вважати, що вони одружилися 19 листопада 1939 р., але в різних джерелах з'являються й інші дати. Цзян одразу після весілля постаралася перевершити попередніх жінок Мао в мистецтві облаштування домашнього вогнища. Незважаючи на те, що в помешканні не було ні водопроводу, ні електрики, печера перетворилася на затишне сімейне гніздо: земляні стіни облицювали камінням, підлогу вимостили цеглою. У дворі з'явився утрамбований майданчик, на який поставили стіл і кам'яні лавки. Дружина взяла на себе всі турботи про побут Мао.

Цзян Цин полюбляла фотографуватися, танцювала. Подорожуючи по Китаю, вона зупинялася в «сингунах» («шляхових палацах»). Там «перша леді» Піднебесної неодмінно починала всілякі реконструкції та перебудови. І при цьому вимагала, в основному, слідувати плану та її вказівкам, з поправкою на власні примхи: вона боялась шуму, протягу, світла [3, с. 149].

Цзян була досвідченою жінкою, і насамперед – актрисою. Вона завзято взялася за роль не просто дружини, а й друга, соратника Мао Цзедуна. Всюди стверджувала, що вона «інтуїтивно і відразу спіткала таємничий світ вождя». Ніяких претензій – лише турбота про вождя (Рис. 1). Стійко переносила негаразди. Народивши 1940 р. доньку, стала прекрасною матір'ю, присвятивши себе дому і вихованню маленької Чи На та синів Мао від попереднього шлюбу [1].

Рис. 1. Цзян Цин із Мао Цзедуном (1958 р.) [4].

Сам Мао говорив про свою дружину так: «Цзян Цин не тільки пристрасна жінка, але й акуратний секретар і господиня. Саме вона стежить за моїм здоров'ям, розпорядком дня, прийомом відвідувачів, одягом, харчуванням і прогулянками. Загалом, саме вона веде весь будинок» [5, с. 367].

За угодою при шлюбі, Цзян Цин пообіцяла не займатися політичним життям протягом 30 років, але звичайно ж, цього не сталося. Вона займала рядову посаду заступника завідуючого сектором літератури і мистецтва в ЦК і була, по суті, особистим секретарем Мао. Переписувала його папери і займалася дітьми. Ця жінка була напрочуд розумною та вміло володіла самоконтролем. Її ранні роки, дитинство та юність загартували «залізну леді», яка була готова на сильні вчинки.

Згодом Цзян уже готувалася до участі у партійному житті, якого, незважаючи на заборону Мао, вона прагнула. Хто б міг припустити, що через десяток років вона буде очолювати Велику пролетарську культурну революцію в Китаї? [3, с. 152-153]

У 1966 р., обіймаючи посаду міністра культури КНР, «перша леді Китаю» очолила Групу у справах культурної революції при ЦК КПК. Ефективність її діяльності визначали такі вольові якості, як вміння долати перешкоди і пристосовуватися до найбільш драматичних і небезпечних ситуацій. Вона бажала стати єдиною спадкоємницею Мао та наслідувати його «комуністичну імперію». Особливе місце в організації революції займала її ораторська майстерність: вона могла заохотити молодь до вступу в загони хунвейбінів, надати їм відповідну мотивацію, весь час дотримуючись образу ідеалу китайської жінки [2, с. 204].

У результаті дослідження нами зроблені висновки про те, що Цзян Цин, ставши «першою леді», тримала в своїх тендітних жіночих руках велику силу влади. Хто міг знати, що обіцянка собі досягти найвищих висот у житті стане вирішальною у формуванні загартованої, цілеспрямованої та впевненої особистості, що зможе внести свої зміни в історію великого Китаю. Ставши вмілою домогосподаркою, люблячою матір'ю, вона захопилася політичною діяльністю. А Велика пролетарська культурна революція в Китаї стала для Цзян Цин можливістю не лише реалізувати свій потенціал, але й довести всьому народові КНР на що здатна жінка. Будучи засудженою за жорстоку діяльність в часи «культурної революції», вона все ще залишалася сильною, стійкою та самовпевненою особистістю. На нашу думку, вона блискуче продемонструвала всю повноту та досконалість уявлень про «першу леді».

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Уитке Р. Товарищ Цзян Цин / Роксана Уитке; [пер. с англ.]. Вып. 2. – М.: Прогресс, 1978. – 246 с.
2. Китай: история в лицах и событиях / Под общ. ред. С.Л. Тихвинского. – М.: ЭКСМО, 1991. – 398 с.
3. Петров В.В. Жены и женщины диктаторов / В.В. Петров. – М.: АСТ, 2006. – 320 с.
4. Цзян Цин: «Собака Великого керманича» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.softmixer.com/2012/10/blog-post_14.html.
5. Мусский И.А. 100 великих супружеских пар / И.А. Мусский. – М.: Вече, 2005. – 436 с.